

Krasanka Majer Jurišić

Mnogolika popudbina Ane Deanović

*Otkrića, istraživanja, prezentacije, znanstveno-stručni skup,
Zagreb, 13. rujna 2024.*

Anđela Horvat, Tihomil Stahuljak
i Ana Bogdanović (Deanović), 1944.
FOTO Ž. Deanović (MKM - FKB inv.
br. 2649) (002).

Znanstveno-stručni skup posvećen Ani Deanović pod naslovom *Otkrića, istraživanja, prezentacije* održan je u organizaciji Akademije likovnih umjetnosti i Instituta za povijest umjetnosti. Organizacijski i znanstveni odbor skupa, Suzana Damiani, Martina Ožanić i Andrej Žmegač, nastojao je okupiti niz izlaganja raznovrsnih tema posvećenih radu i djelovanju te istaknute povjesničarke umjetnosti i konzervatorice, u povodu 105. godišnjice njezina rođenja.

Ana Deanović rođena je 1919. u Zagrebu. Po dovršetku studija 1942. radila je u Konzervatorskom zavodu u Zagrebu. Njezin profesionalni interes širio se od minijatura do urbanizma, vrtne arhitekture i hortikulture, sakralnih, profanih i fortifikacijskih građevina te srednjovjekovnoga zidnog slikarstva, a njezina je istaknuta sklonost cjelovitom pristupu zaštiti i očuvanju naše baštine uvelike označila razvoj konzervatorske i restauratorske struke u Hrvatskoj. Uz evidenciju i istraživanja, kroz komparativnu i ikonografsku analizu te proučavanje izvorne tehnologije posebno se posvećivala pitanju same prezentacije i estetskog usklađivanja. Vodila je i konzervatorske radove na području gotovo cijele Hrvatske, od Zagreba i njegove okolice do Hrvatskog primorja i Kvarnera, južne Dalmacije, Međimurja, Hrvatskog zagorja i središnje Hrvatske te Slavonije, a radila je i na popisu ratnih šteta 1945. Svoje stručno i znanstveno usavršavanje na temu dokumentiranja, istraživanja, konzerviranja i restauriranja nastavila je najprije u Ljubljani, a potom i u Francuskoj

i Italiji, gdje se dodatno usmjerila na teme srednjovjekovnog zidnog slikarstva. Pritom je nastojala poticati i druge stručnjake u kontinuiranom usvajanju novih znanja i vještina, posebno pri konzervatorsko-restauratorskim radovima na zidnim slikama, štukodekoracijama, mozaicima i polikromiranoj drvenoj skulpturi. Bila je autorica više izložbi te brojnih stručnih i znanstvenih radova, a održala je i niz predavanja te pripremila više radijskih i televizijskih priloga o kulturnoj baštini. Organizirala je i rad Restauratorskog odjela zagrebačkoga konzervatorskog zavoda, s tehnološkom službom i tehnološkom zbirkom uzoraka, pomno razrađujući metode tehnološke dokumentacije. Godine 1957. doktorirala je na temu kapele sv. Stjepana u Zagrebu, koju je temeljito proučavala zajedno s katedralom Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava, a od 1962. radila je u Institutu za likovne umjetnosti JAZU-a te potom u Kabinetu za arhitekturu i urbanizam JAZU-a, gdje je 1979. postala voditeljica.

Teme skupa *Otkrića, istraživanja i prezentacije*, organiziranog u čast djelovanja Ane Deanović, ponudile su stoga izlagačima širok spektar smjerova za daljnja razmatranja i istraživanja, s naglaskom na njezin konzervatorsko-restauratorski rad, prethodno možda općenito manje poznat i istican.

Prvo izlaganje održale su Irena Šimić i Lina Šojat, prikazujući pojedinosti i opseg osobnog fonda Ane Deanović, formiranog početkom 90-ih godina prošlog stoljeća u Institutu

fOTO B. Horvat Kavazović

za povijest umjetnosti u Zagrebu. Tim arhivom okupljeni su njezini objavljeni radovi, rukopisi, korespondencija, razne bilješke i brojne skice, fotografije i nacrti, kao i zbirka vrijednih knjiga s više od 500 naslova. O studentskim danima na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu od 1938. do 1942. govorile su potom Josipa Alviž i Jasmina Nestić, osvrnuvši se na grupe predmeta koje je pohađala, profesore koji su joj predavali, kao i utjecaj Artura Schneidera na znanja koja je stjecala iz umjetnosti i kulture. Predavanjem Martine Ožanić o ulozi Ane Deanović u razvoju konzervatorske službe nakon Drugog svjetskog rata zaokružena je prva tematska cjelina skupa. Istaknut je utjecaj tadašnjih konzervatora Konzervatorskog odjela u Zagrebu s kojima je Ana Deanović radila, Ljube Karamana, Anđele Horvat i Tihomila Stahuljaka, kao i drugih kolega uz koje je kreirala novu organizaciju konzervatorske službe i usmjerila formiranje principa zaštite spomenika.

O arhitektonskoj baštini, posebno fortifikacijskom graditeljstvu, ali, primjerice, i arhitekturi Ivana Meštrovića, govorio je Andrej Žmegač, ističući posebno doprinos Ane Deanović u internacionalnom sagledavanju i vrednovanju ostvarenja Michelea i Giangiolama Sanmichelija u Dalmaciji. Na to se nadovezalo izlaganje Ive Rechner Dike, koje je zapažanja Ane Deanović o parku Maksimir ocijenila i kao poetska i kao znanstvena, no jasno artikulirana, pa su i danas osnova za daljnju krajobraznu i povijesnu analizu njezina razvoja i prostora.

Na restauratorski angažman Ane Deanović osvrnule su se Zvezdana Jembrih s predavanjem o polikromiranoj drvenoj plastici, Kristina Krulić o konzerviranju i restauriranju zidnih slika te Rosana Ratkovčić osvrtom na njezin doprinos istraživanju srednjovjekovnoga zidnog slikarstva sjeverne Hrvatske. Istaknuti su pritom radovi i angažman Ane Deanović u župnoj crkvi Marije Snježne u Belcu, kapeli sv. Martina u Martinšćini, sv. Brcka na Kalniku, Marije Gorske u Loboru, kao i općenito njezina istraživanja tih tema i utjecaj na kasnije istraživače. Kako je Rosana Ratkovčić podcrtala, upravo je Ana Deanović napisala prvi pregled srednjovjekovnog zidnog slikarstva u sjevernoj Hrvatskoj, poput Branka Fučića za Istru ili Cvite Fiskovića za Dalmaciju. Tek su se dosta kasnije istom temom počeli baviti i drugi istraživači, no upravo su ta prva otkrića Ane Deanović iznimno važna u okviru nacionalne povijesti umjetnosti.

Najveći broj izlaganja skupa bio je usmjeren na temu koja je Anu Deanović pratila gotovo cijeli njezin radni vijek: Kaptol i zagrebačka katedrala s nadbiskupskim dvorom i kapelom sv. Stjepana. Ivan Srša, Ivana Tomas, Nives Maksimović, Suzana Damiani i Krasanka Majer Jurišić govorili su o dosezi- ma istraživanja i sinteza koje je sama Ana Deanović iznijela u opsežnoj stručnoj dokumentaciji, ali kasnije i u znanstvenim prikazima i monografijama. Usto je dan i pregled aktivnosti koje su potom uslijedile, najvećim se dijelom koncentriraju- ći upravo na one recentne, nakon zagrebačkog potresa 2020. Pitanja interpretacije, preispitivanja prethodnih zaključaka,

mogućnost daljnjih otvaranja pojedinih tema, a posebno pitanje buduće prezentacije pri konzerviranju i restauriranju tog vrijednog arhitektonskog i umjetničkog sklopa, pokazala su se kao relevantna i više nego aktualna.

Govoreći o srednjovjekovnom zidnom slikarstvu, izloženi su još neki primjeri. Mario Kragujević pridodao je prethodno poznatim oslicima na prostoru od Karlovca do Jastrebarskog i one novootkrivene na podžumberačkim lokalitetima, a Tea Trumbić predstavila je oslike i arhitekturu nekadašnje ranogotičke crkve sv. Martina u Dubravi kraj Vrbovca.

Završno predavanje skupa održala je Mara Kolić Pustić ukazujući na nužnost tehničkih i povijesnih aspekata restauracije pojedinoga umjetničkog djela. Poseban naglasak bio je na otkriću izvornoga svjetloplavog ornamenta Bogorodičina plašta na slici Navještenja Nikole Božidarevića, čime se iznova apostrofirao pionirski rad Ane Deanović na analizi pigmenata.

Uz izlaganja su se razvile i konstruktivne kraće diskusije, a naglasak je bio na isticanju raznovrsnosti tema te otvaranju polazišta za suradnju na zajedničkim stručnim interesima prisutnih. U tome je, dakako, upravo Ana Deanović i prednjačila, poštujući vrijednosti timskog rada, uvažavanjem drugih i isticanjem zajedničkog doprinosa u našem poznavanju, proučavanju te konzerviranju i restauriranju graditeljskih i umjetničkih spomenika.

Uloga Ane Deanović u suvremenoj povijesti umjetnosti, ali i konzervatorskoj i restauratorskoj struci, svakako je već

ranije prepoznata i uvažena. No ovim je znanstveno-stručnim skupom, kao i šarolikošću okupljenih izlaganja, ponovno naglašena. Važnost studioznog, analitičkog i interdisciplinarnog pristupa kojem je naginjala, uz terenski rad i svjesnost o nužnosti izrade detaljne dokumentacije pri bilo kojoj intervenciji, kao i cjelovito sagledavanje vrijednosti koje su osnova za samu prezentaciju, ono je čemu je težila i što svakako i danas treba imati kao putokaz u prihvaćanju i poticanju razvoja novih tehnologija i interdisciplinarnosti koja će doprinijeti našem udjelu u čuvanju baštine za budućnost. ✕